

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2019 m. balandžio 11 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Sąjungos pilietybė – Laisvas asmenų judėjimas – Direktyva 2004/38/EB – Teisė laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje – 7 straipsnio 1 dalies a punktas – Pagal darbo sutartį dirbantys ir savarankiškai dirbantys asmenys – 7 straipsnio 3 dalies c punktas – Teisė gyventi šalyje ilgiau kaip tris mėnesius – Valstybės narės pilietis, kitoje valstybėje narėje penkiolika dienų dirbęs pagal darbo sutartį – Priverstinis nedarbas – Darbuotojo statuso išlaikymas ne trumpiau kaip šešis mėnesius – Teisė į bedarbio pašalpą (angl. *jobseeker's allowance*)“

Byloje C-483/17

dėl *Court of Appeal* (Apeliacinis teismas, Airija) 2017 m. rugpjūčio 2 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2017 m. rugpjūčio 9 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Neculai Tarola

prieš

Minister for Social Protection

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kuri sudaro trečiosios kolegijos pirmininko pareigas einantis ketvirtosios kolegijos pirmininkas M. Vilaras (pranešėjas), teisėjai J. Malenovský, L. Bay Larsen, M. Safjan ir D. Šváby,

generalinis advokatas M. Szpunar,

posėdžio sekretorė L. Hewlett, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2018 m. rugsėjo 6 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- N. Tarola, atstovaujamo solisitorės C. Stamatescu ir BL D. Shortall,
- Airijos, atstovaujamos M. Browne, G. Hodge, A. Joyce ir M. Tierney, padedamų SC E. Barrington ir BL D. Dodd,
- Čekijos vyriausybės, atstovaujamos M. Smolek, J. Pavliš ir J. Vlácil,
- Danijos vyriausybės, atstovaujamos P. Z. L. Ngo,

* Proceso kalba: anglų.

- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos D. Klebs,
 - Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos D. Colas ir R. Coesme,
 - Europos Komisijos, atstovaujamos E. Montaguti, M. Kellerbauer ir J. Tomkin,
- susipažinęs su 2018 m. lapkričio 15 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,
priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikiniančios direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (OL L 158, 2004, p. 77; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46, ir klaidų ištaisymas OL L 274, 2009, p. 47), 7 straipsnio 1 dalies a punkto ir 3 dalies c punkto išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant Neculai Tarola ir *Minister for Social Protection* (socialinės apsaugos ministras, Airija) ginčą, kilusį dėl to, kad pastarasis atmetė jo prašymą skirti bedarbio pašalpą (angl. *jobseeker's allowance*).

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Direktyvos 2004/38 3, 9,10 ir 20 konstatuojamosiose dalyse numatyta:
 - „3) Sąjungos pilietybė turėtų būti pagrindinis valstybių narių piliečių statusas, kai jie naudojasi savo teise laisvai judėti ir gyventi šalyje. Todėl būtina sisteminti ir persvarstyti esamus Bendrijos instrumentus, atskirai skirtus darbuotojams [pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims], savarankiškai dirbantiems asmenims ir studentams bei kitiems nedirbantiems asmenims, kad būtų supaprastinta ir sustiprinta visų Sąjungos piliečių laisvo judėjimo ir apsigyvenimo teisė.
- <...>
- 9) Sąjungos piliečiai turėtų turėti teisę ne ilgesnį kaip trijų mėnesių laikotarpį gyventi priimančiojoje valstybėje narėje netaikant jiems jokių reikalavimų ar formalumų, išskyrus reikalavimą turėti galiojančią tapatybės kortelę ar pasą, nepažeidžiant galimybės taikyti palankesnę traktavimą ieškantiems darbo, pripažintą Teisingumo Teismo precedentine teise [pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją].
 - 10) Tačiau savo teisėmis gyventi [šalyje] besinaudojantys asmenys neturėtų tapti nepagrįsta našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai per pradinį gyvenimo joje laikotarpį. Todėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisė gyventi šalyje ilgesnį kaip trijų mėnesių laikotarpį turėtų būti suteikiama taikant tam tikrus reikalavimus.

<...>

20) Laikantis diskriminavimo pilietybės pagrindu draudimo, visi Sąjungos piliečiai ir jų šeimos nariai, gyvenantys valstybėje narėje remiantis šia direktyva, toje valstybėje narėje turėtų būti laikomi lygiaverčiais piliečiams Sutarties reglamentuojamose srityse, taikant tokias specialiąsias nuostatas, kurias aiškiai numato Sutartis ir antrinė teisė.“

4 Šios direktyvos 1 straipsnyje nustatyta:

„Ši direktyva nustato:

a) naudojimosi Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių laisvo judėjimo ir gyvenimo valstybių narių teritorijoje [teritorijose] teise reikalavimus;

<...>“

5 Šios direktyvos 7 straipsnio „Teisė gyventi šalyje ilgiau kaip tris mėnesius“ 1 ir 3 dalyse numatyta:

„1. Visi Sąjungos piliečiai turi teisę gyventi kitos valstybės narės šalyje [teritorijoje] ilgiau kaip tris mėnesius, jei jie:

a) yra darbuotojai ar savarankiškai dirbantieji [pagal darbo sutartį ar savarankiškai dirbantys asmenys] priimančiojoje valstybėje narėje <...>

<...>

3. Taikant šio straipsnio 1 dalies a punktą, Sąjungos pilietis, kuris nebėra darbuotojas ar savarankiškai dirbantysis [pagal darbo sutartį ar savarankiškai dirbantis asmuo], išlaiko darbuotojo ar savarankiškai dirbančiojo [pagal darbo sutartį ar savarankiškai dirbančio asmens] statusą tokiais atvejais:

a) asmuo laikinai negali dirbti dėl ligos ar nelaimingo atsitikimo;

b) asmuo yra tinkamai užregistruotas bedarbis ne savo noru po to, kai išdirbo daugiau kaip vien[us] metus ir yra užregistruotas kaip ieškantis darbo atitinkamame įdarbinimo biure [kompetentingoje užimtumo tarnyboje yra užregistruotas kaip darbo ieškantis asmuo];

c) asmuo yra tinkamai užregistruotas bedarbis ne savo noru po to, kai dirbo pagal terminuotą darbo sutartį trumpiau kaip vien[us] metus arba tapo bedarbi[s] ne savo noru per pirmuosius dvylika mėnesių ir yra užregistruotas kaip ieškantis darbo atitinkamame įdarbinimo biure [kompetentingoje užimtumo tarnyboje yra užregistruotas kaip darbo ieškantis asmuo]. Tokiu atveju darbuotojo statusas išsaugomas ne trumpiau kaip šešis mėnesius;

d) asmuo mokosi profesijos. Išskyrus atvejus, kai asmuo yra bedarbis ne savo noru, darbuotojo statusui išsaugoti būtina, kad mokymasis būtų susijęs su ankstesniu darbu.“

6 Direktyvos 2004/38 14 straipsnyje „Teisės gyventi šalyje išlaikymas“ nurodyta:

„1. Sąjungos piliečiai ir jų šeimos nariai turi 6 straipsnyje numatytą teisę gyventi šalyje tol, kol jie netampa nepagrįsta našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai.

2. Sąjungos piliečiai ir jų šeimos nariai [turi] 7, 12 ir 13 straipsniuose numatytą teisę gyventi šalyje tol, kol jie atitinka ten [joje] nustatytus reikalavimus.

<...>“

7 Tos pačios direktyvos 24 straipsnio „Vienodas traktavimas [požiūris]“ 1 dalyje numatyta:

„Taikant tokias specialiąsias nuostatas, kurios aiškiai numatytos Sutartyje ir antriniuose [antrinės] teisės aktuose, visiems Sąjungos piliečiams, pagal šią direktyvą gyvenantiems priimančiosios valstybės narės teritorijoje, Sutarties taikymo srityje taikomas vienodas traktavimas [požiūris] kaip ir tos valstybės narės piliečiams. Ši teisė suteikiama ir šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai ir turi teisę gyventi šalyje arba nuolatinio gyvenimo šalyje teisę.“

Airijos teisė

8 *European Communities (Free Movement of Persons) (no 2) Regulations 2006* (2006 m. Europos Bendrijų taisyklės (laisvas asmenų judėjimas) (Nr. 2) (toliau – 2006 m. taisyklės)) 6 straipsnio 2 dalies, kuria į Airijos teisę perkelta Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 3 dalis, a ir c punktuose nustatyta:

„a) atsižvelgiant į 20 straipsnį, Sąjungos pilietis gali gyventi valstybės narės teritorijoje ilgiau kaip tris mėnesius, jeigu:

i) jis yra toje valstybėje pagal darbo sutartį arba savarankiškai dirbantis asmuo;

<...>

c) atsižvelgiant į 20 straipsnį, asmuo, kuriam taikomas a punkto i papunktis, gali likti valstybėje nebevykdydamas šiame papunktyje minėtos veiklos, jeigu:

<...>

ii) jis yra tinkamai užregistruotas kaip bedarbis ne savo noru po to, kai dirbo ilgiau kaip vienus metus, be to, ir kompetentingoje *Department of Social and Family Affairs* [Socialinių ir šeimos reikalų departamentas, Airija], ir FÁS (*Foras Áiseanna Saothair* [Mokymo ir užimtumo įstaiga, Airija]) tarnyboje yra užregistruotas kaip darbo ieškantis asmuo <...>

iii) atsižvelgiant į d punktą, jis yra tinkamai užregistruotas kaip bedarbis ne savo noru po to, kai dirbo pagal terminuotą darbo sutartį trumpiau nei vienus metus arba tapo bedarbis ne savo noru per dvyliką mėnesių ir kompetentingoje Socialinių ir šeimos reikalų departamento ir FÁS tarnyboje <...> yra užregistruotas kaip darbo ieškantis asmuo.“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

9 Ieškovas pagrindinėje byloje yra Rumunijos pilietis; jis 2007 m. gegužės mėn. pirmą kartą atvyko į Airiją, kur nuo 2007 m. liepos 5 d. iki liepos 30 d., paskui nuo 2007 m. rugpjūčio 15 d. iki rugsėjo 14 d. dirbo pagal darbo sutartį. Nors nenustatyta, kad jis gyveno Airijoje nuo 2007 m. iki 2013 m., neginčytina, kad Airijoje jis vėl dirbo pagal darbo sutartį nuo 2013 m. liepos 22 d. iki rugsėjo 24 d., paskui nuo 2014 m. liepos 8 d. iki liepos 22 d. ir kad už šį darbą gavo 1 309 EUR užmokestį. Be to, nuo 2014 m. lapkričio 17 d. iki gruodžio 5 d. jis taip pat dirbo kaip savarankiškai dirbantis subrangovas.

10 2013 m. rugsėjo 21 d. ieškovas pagrindinėje byloje pateikė socialinės apsaugos ministruui prašymą skirti bedarbio pašalpą (angl. *jobseeker's allowance*); šis prašymas buvo atmestas, motyvuojant tuo, kad dėl 2007 m. rugsėjo 15 d.–2013 m. liepos 22 d. laikotarpio jis nepateikė nei jo įprastą gyvenamąją vietą Airijoje, nei jo išteklius patvirtinančių įrodymų.

11 2013 m. lapkričio 26 d. ieškovas pagrindinėje byloje pateikė prašymą skirti papildomą socialinę pašalpą (angl. *supplementary welfare allowance*); šis prašymas taip pat buvo atmestas, motyvuojant tuo, kad jis nepateikė įrodymų, patvirtinančių, iš ko pragyveno ir mokėjo nuomą nuo 2013 m. rugsėjo mėn. iki 2014 m. balandžio 14 d.

- 12 2014 m. lapkričio 6 d. ieškovas pagrindinėje byloje pateikė antrą prašymą skirti bedarbio pašalpą; šis prašymas buvo atmestas 2014 m. lapkričio 26 d., motyvuojant tuo, kad nuo savo atvykimo į Airiją jis nedirbo ilgiau kaip vienus metus ir jo pateikti dokumentai buvo nepakankami, siekiant įrodyti, kad jis turėjo šioje valstybėje narėje įprastą gyvenamą vietą.
- 13 Taigi ieškovas pagrindinėje byloje pateikė socialinės apsaugos ministrui prašymą peržiūrėti 2014 m. lapkričio 26 d. sprendimą; šis prašymas buvo atmestas, motyvuojant tuo, kad dėl trumpo 2014 m. liepos mėn. išdirbto laikotarpio negali būti paneigta išvada, kad jis neturėjo įprastos gyvenamosios vietos Airijoje.
- 14 2015 m. kovo 10 d. ieškovas pagrindinėje byloje dar kartą paprašė Socialinės apsaugos ministro peržiūrėti savo 2014 m. lapkričio 26 d. sprendimą; pirmiausia teigė, kad pagal Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 3 dalies c punktą jis, kaip darbuotojas, turėjo teisę gyventi Airijoje šešis mėnesius iš eilės po profesinės veiklos nutraukimo 2014 m. liepos mėn. 2015 m. kovo 31 d. sprendimu šis prašymas buvo atmestas, remiantis tuo, kad nuo atvykimo į Airiją jis neišdirbo daugiau kaip vienų metų ir neturėjo pakankamai savo išteklių pragyvenimui.
- 15 Ieškovas pagrindinėje byloje dėl to sprendimo pateikė ieškinį *High Court* (Aukštasis teismas, Airija); šis ieškiny s buvo atmestas 2016 m. balandžio 20 d., motyvuojant tuo, kad jis neatitinka 2006 m. taisyklių 6 straipsnio 2 dalies c punkto iii papunkčio reikalavimų. *High Court* (Aukštasis teismas) nusprendė, kad ieškovas pagrindinėje byloje negali būti laikomas „darbuotoju“, todėl ir nuolatiniu Airijos gyventoju, kad tuo remdamasis galėtų gauti socialinę paramą. Iš tikrųjų jis nusprendė, kad ši nuostata taikoma tik asmenims, kurie trumpiau kaip metus išdirbo pagal terminuotą darbo sutartį. Jis taip pat laikėsi nuomonės, kad ieškovo pagrindinėje byloje darbo laikotarpio nuo 2014 m. liepos 8 d. iki liepos 22 d. negalima pripažinti išdirbtu pagal terminuotą darbo sutartį, kaip tai suprantama pagal minėtą nuostatą, ir kad jam turi būti taikomos 2006 m. taisyklių 6 straipsnio 2 dalies c punkto ii papunkčio nuostatos. Tuo remdamasis jis padarė išvadą, kad ieškovas pagrindinėje byloje neįrodė, jog iki prašymo skirti socialinę paramą pateikimo nepertraukiamai dirbo vienus metus, todėl socialinės apsaugos ministras pagrįstai atmetė šį prašymą.
- 16 2016 m. gegužės 5 d. ieškovas pagrindinėje byloje dėl sprendimo atmesti jo ieškinį pateikė apeliacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, *Court of Appeal* (Apeliacinis teismas, Airija); tas teismas mano, kad esminis klausimas pagrindinėje byloje yra tai, ar asmuo, kuris dirbo trumpiau nei metus, išlaiko darbuotojo statusą, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 3 dalies c punktą.
- 17 Jis visų pirma pažymi, kad pagal Sąjungos teisę nuo socialinių išmokų priklausančiais asmenimis turi būti pasirūpinta jų kilmės valstybėje narėje, kaip tai matyti iš Direktyvos 2004/38 10 konstatuojamosios dalies ir 7 straipsnio 3 dalies c punkto. Iš tiesų savo teisėmis gyventi šalyje besinaudojantys asmenys neturėtų tapti nepagrįsta našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai per pradinį gyvenimo joje laikotarpį, o teisė gyventi šalyje ilgesnį kaip trijų mėnesių laikotarpį turėtų būti suteikiama, jei tenkinamos tam tikros sąlygos. Vis dėlto jis pažymi, kad minėtos direktyvos 7 straipsniu yra įgyvendinamas SESV 45 straipsnis, todėl turi būti taikoma Teisingumo Teismo jurisprudencija dėl darbuotojo sąvokos, kuri visada buvo aiškinama plačiai.
- 18 Taigi jis klausia, ar reikia daryti išvadą, kad ieškovas pagrindinėje byloje išlaikė darbuotojo statusą, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 3 dalies c punktą, dėl to, kad dirbo dvi savaites 2014 m. liepos mėn., todėl jis iš principo turėtų teisę gauti bedarbio pašalpą, nes buvo bedarbis ne savo noru ir užregistruotas kaip darbo ieškantis asmuo.
- 19 Šiuo aspektu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, kad nors ieškovas pagrindinėje byloje nebeteigia, kaip jis tai darė *High Court* (Aukštasis teismas), kad tuo laikotarpiu dirbo pagal terminuotą sutartį, vis dėlto jis tvirtina, kad, atsižvelgiant į tai, jog Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 3 dalies c punkte vartojamas skiriamasis jungtukas „arba“, ši nuostata

apima du skirtingus atvejus. Pirmoji šios nuostatos dalis („asmuo yra tinkamai užregistruotas bedarbis ne savo noru po to, kai dirbo pagal terminuotą darbo sutartį trumpiau kaip vien[us] metus“) susijusi su trumpesnių nei metai darbo sutarčių nutraukimu, o antroji dalis („tapo bedarbi[s] ne savo noru per pirmuosius dvylika mėnesių“) – ne su terminuotų darbo sutarčių nutraukimu, bet su ilgesnių nei metai darbo sutarčių nutraukimu per pirmuosius dvylika atitinkamo asmens darbo mėnesių. Šį skirtumą patvirtina tai, kad pirmoje šios nuostatos dalyje kalbama apie „tinkamai užregistruotą“ bedarbį, o antroje dalyje reikalaujama, kad darbuotojas būtų „užregistruotas kaip ieškantis darbo atitinkamame įdarbinimo biure [kompetentingoje užimtumo tarnyboje užregistruotas kaip darbo ieškantis asmuo]“. Nėra prasmės nustatyti tokio reikalavimo dėl asmens, kuris yra „tinkamai užregistruotas“ bedarbis.

- 20 Vis dėlto jam kyla abejonių, ar toks aiškinimas yra teisingas. Visų pirma jis pažymi, kad ieškovo pagrindinėje byloje pateikiamas aiškinimas neleidžia nustatyti, ar žodžių junginys „pirmieji dvylika mėnesių“ susijęs su laikotarpiu po atvykimo į priimančiąją valstybę narę, ar su darbo šioje valstybėje narėje laikotarpiu. Be to, jis pabrėžia, kad toks išaiškinimas neatitinka vieno iš pagrindinių Direktyvos 2004/38 tikslų, t. y. tikslo užtikrinti tinkamą pusiausvyrą tarp, viena vertus, laisvo darbuotojų judėjimo apsaugos ir, kita vertus, užtikrinimo, kad priimančiosios valstybės narės socialinės apsaugos sistemoms nebūtų užkrauta pernelyg didelė našta.
- 21 Šiomis aplinkybėmis *Court of appeal* (Apeliacinis teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Kai po pirmųjų dvylikos naudojimosi laisvo judėjimo teise mėnesių kitos ES valstybės narės pilietis atvyksta į priimančiąją valstybę [narę] ir dirba (ne pagal terminuotą darbo sutartį) dvi savaites, už kurias gauna atlyginimą, ir paskui ne savo noru netenka darbo, ar tas pilietis dėl to išsaugo darbuotojo statusą ne mažiau nei šešis mėnesius, kaip numatyta Direktyvos [2004/38] 7 straipsnio 3 dalies c punkte ir 7 straipsnio 1 dalies a punkte, ir atitinkamai turi teisę gauti socialinės paramos išmokas arba tam tikrais atvejais socialinės apsaugos išmokas taip, tarsi būtų priimančiojoje valstybėje gyvenantis jos pilietis?“

Dėl prejudicinio klausimo

- 22 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalies a punktas ir 3 dalies c punktas turi būti aiškinami taip, kad laisvo judėjimo teise pasinaudojęs valstybės narės pilietis, kuris dvi savaites dirbo kitoje valstybėje narėje ne pagal terminuotą sutartį prieš tai, kai ne savo noru neteko darbo, išsaugo darbuotojo statusą papildomą ne mažiau nei šešių mėnesių laikotarpį, kaip tai suprantama pagal šias nuostatas, todėl turi teisę gauti socialinės paramos išmokas arba tam tikrais atvejais socialinės apsaugos išmokas taip, tarsi jis būtų priimančiosios valstybės narės pilietis.
- 23 Reikia priminti, kad Direktyva 2004/38, kaip matyti iš jos 1–4 konstatuojamųjų dalių, siekiama supaprastinti naudojimąsi pagrindine ir asmenine teise laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijose, kuri pagal SESV 21 straipsnio 1 dalį tiesiogiai suteikiama Sąjungos piliečiams, ir kad ji visų pirma skirta šiai teisei sustiprinti (šiuo klausimu žr. 2008 m. liepos 25 d. Sprendimo *Metock ir kt.*, C-127/08, EU:C:2008:449, 82 punktą ir 2018 m. birželio 5 d. Sprendimo *Coman ir kt.*, C-673/16, EU:C:2018:385, 18 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 24 Taigi Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalies a punkte numatyta, kad visi Sąjungos piliečiai turi teisę gyventi kitos valstybės narės nei ta, kurios pilietybę jie turi, teritorijoje ilgiau kaip tris mėnesius, jeigu jie yra pagal darbo sutartį ar savarankiškai dirbantys asmenys priimančiojoje valstybėje narėje.

- 25 Nagrinėjama atveju iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad ši prašymą pateikęs teismas, kuris nesikreipė į Teisingumo Teismą dėl šio aspekto, mano, jog ieškovas pagrindinėje byloje turi darbuotojo statusą, kaip jis suprantamas pagal minėtą nuostatą, dėl veiklos, kurią dvi savaites vykdė priimančiojoje valstybėje narėje.
- 26 Savo ruožtu šios direktyvos 7 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad pagal minėtos direktyvos 7 straipsnio 1 dalies a punktą Sąjungos pilietis, kuris priimančiojoje valstybėje narėje nebevykdo veiklos pagal darbo sutartį ar kaip savarankiškai dirbantis asmuo, vis dėlto išsaugo darbuotojo statusą tam tikromis aplinkybėmis, dėl kurių Teisingumo Teismas nusprendė, kad minėtoje 3 dalyje pateiktas ne baigtinis jų sąrašas (2014 m. birželio 19 d. Sprendimo *Saint Prix*, C-507/12, EU:C:2014:2007, 38 punktą), be kita ko, kai jis yra bedarbis ne savo noru.
- 27 Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 3 dalies b punkte šiuo aspektu numatyta, kad Sąjungos pilietis, kuris „yra tinkamai užregistruotas bedarbis ne savo noru po to, kai išdirbo daugiau kaip vienus metus“, priimančiojoje valstybėje narėje išsaugoja darbuotojo statusą, nenustatant trukmės sąlygos, jeigu jis kompetentingoje užimtumo tarnyboje yra užregistruotas kaip darbo ieškantis asmuo].
- 28 Vis dėlto iš pačios prejudicinio klausimo formuluotės ir iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo paaiškinimų matyti, kad šis klausimas susijęs tik su veikla, kurią ieškovas pagrindinėje byloje dvi savaites vykdė priimančiojoje valstybėje narėje, todėl bet kuriuo atveju jis nesusijęs su Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 3 dalies b punkto nuostatomis.
- 29 Tiesa, Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 3 dalies c punkte numatyta, kad Sąjungos pilietis, kuris „yra tinkamai užregistruotas bedarbis ne savo noru po to, kai dirbo pagal terminuotą darbo sutartį trumpiau kaip vien[us] metus arba tapo bedarbi[s] ne savo noru per pirmuosius dvylika mėnesių“, taip pat išsaugoja darbuotojo statusą ne trumpiau kaip šešis mėnesius, jeigu jis kompetentingoje užimtumo tarnyboje yra užregistruotas kaip darbo ieškantis asmuo.
- 30 Iš pačios Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 3 dalies c punkto formuluotės, visų pirma jame vartojamo skiriamąjį jungtuką „arba“, matyti, kad šioje nuostatoje yra numatytas darbuotojo, pagal darbo sutartį ar savarankiškai dirbančio asmens, statuso išsaugojimas ne mažiau kaip šešis mėnesius dviem atvejais.
- 31 Pirmasis atvejis susijęs su situacija, kai darbuotojas dirbo pagal terminuotą darbo sutartį, kurios terminas trumpesnis nei vieni metai, ir jam pasibaigus jis yra bedarbis ne savo noru.
- 32 Vis dėlto neginčytina, kad, kaip matyti iš pačios prejudicinio klausimo formuluotės ir prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo paaiškinimų, ieškovas pagrindinėje byloje per veiklos laikotarpį, kuris nagrinėjamas toje byloje, priimančiojoje valstybėje narėje nedirbo pagal terminuotą darbo sutartį, todėl šis pirmas atvejis iš principo jo neapima.
- 33 Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar darbuotoją, kaip antai ieškovo pagrindinėje byloje, kuris dvi savaites dirbo priimančiojoje valstybėje narėje ne pagal terminuotą darbo sutartį prieš tai, kai ne savo noru neteko darbo, apima antras atvejis, susijęs su situacija, kai bet kuris darbuotojas „tapo bedarbi[s] ne savo noru per pirmuosius dvylika mėnesių“.
- 34 Kaip generalinis advokatas pažymėjo savo išvados 30 punkte, Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 3 dalies c punkto formuluotė neleidžia nustatyti, ar ieškovo pagrindinėje byloje apima šis antrasis atvejis.
- 35 Iš tiesų šioje nuostatoje nepatikslinka nei tai, ar ji turi būti taikoma pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims, ar abiem darbuotojų kategorijoms, nei tai, ar ji susijusi su terminuotomis sutartimis, kurių terminas viršija vienus metus, neterminuotomis sutartimis ar bet kokios rūšies sutartimis arba veikla, nei galiausiai tai, ar šie dvylika mėnesių, apie kuriuos joje kalbama, yra susiję su atitinkamo darbuotojo gyvenimo priimančiojoje valstybėje narėje laikotarpiu arba darbo joje laikotarpiu.

- 36 Šiuo aspektu iš pradžių svarbu pažymėti, kad pagal suformuotą jurisprudenciją tiek iš vienodo Sąjungos teisės taikymo, tiek iš lygybės principo reikalavimų matyti, kad Sąjungos teisės nuostatoje, kurioje nėra aiškios nuorodos į valstybių narių teisę dėl jos prasmės ar apimties, vartojamos sąvokos paprastai visoje Sąjungoje turi būti aiškinamos autonomiškai ir vienodai (2011 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *Ziolkowski ir Szeja*, C-424/10 ir C-425/10, EU:C:2011:866, 32 punktą ir 2013 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Brey*, C-140/12, EU:C:2013:565, 49 punktą).
- 37 Taip pat primintina, kad aiškinant Sąjungos teisės nuostatą reikia atsižvelgti ne tik į jos tekstą, bet ir į kontekstą ir teisės akto, kuriame ji įtvirtinta, tikslus (2010 m. spalio 7 d. Sprendimo *Lassal*, C-162/09, EU:C:2010:592, 49 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija). Sąjungos teisės nuostatos genezė taip pat gali suteikti svarbios informacijos ją aiškinant (šiuo klausimu žr. 2012 m. lapkričio 27 d. Sprendimo *Pringle*, C-370/12, EU:C:2012:756, 135 punktą; 2013 m. spalio 3 d. Sprendimo *Inuit Tapirrit Kanatami ir kt. / Parlamentas ir Taryba*, C-583/11 P, EU:C:2013:625, 50 punktą ir 2015 m. birželio 24 d. Sprendimo *T.*, C-373/13, EU:C:2015:413, 58 punktą).
- 38 Galiausiai, atsižvelgiant į Direktyvos 2004/38 kontekstą ir ja siekiamus tikslus, jos nuostatos negali būti aiškinamos siaurai ir bet kuriuo atveju jos neturi tapti neveiksmingos (šiuo klausimu žr. 2007 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *Eind*, C-291/05, EU:C:2007:771, 43 punktą; 2008 m. liepos 25 d. Sprendimo *Metock ir kt.*, C-127/08, EU:C:2008:449, 84 punktą ir 2018 m. birželio 5 d. Sprendimo *Coman ir kt.*, C-673/16, EU:C:2018:385, 39 punktą).
- 39 Nagrinėjamu atveju visų pirma iš kartu aiškinamų Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalies a punkto ir 7 straipsnio 3 dalies nuostatų matyti, kad šioje nuostatoje numatyta darbuotojo statusą išsaugo kiekvienas Sąjungos pilietis, kuris priimančiojoje valstybėje narėje vykde veiklą, nepriklausomai nuo jos pobūdžio, t. y. neatsižvelgiant į tai, ar jis vykde veiklą kaip pagal darbo sutartį dirbantis asmuo, ar kaip savarankiškai dirbantis asmuo (šiuo klausimu žr. 2017 m. gruodžio 20 d. Sprendimo *Gusa*, C-442/16, EU:C:2017:1004, 37 ir 38 punktus).
- 40 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad galimybė Sąjungos piliečiui, kuris laikinai nustojo dirbti kaip pagal darbo sutartį dirbantis asmuo ar savarankiškai dirbantis asmuo, išsaugoti darbuotojo statusą pagal Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 3 dalį ir atitinkamą teisę gyventi šalyje pagal šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalį yra grindžiama prielaida, kad šis pilietis yra pasirengęs ir gali grįžti į priimančiosios valstybės narės darbo rinką per protingą laikotarpį (2018 m. rugsėjo 13 d. Sprendimo *Prefeta*, C-618/16, EU:C:2018:719, 37 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 41 Be to, reikia priminti, kad Direktyvoje 2004/38, kuria, kaip nurodyta jos 1 straipsnio a punkte, be kita ko, siekiama nustatyti Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių naudojimosi laisvo judėjimo ir gyvenimo valstybių narių teritorijoje teise sąlygas, yra nustatytas visiems priimančiosios valstybės narės piliečiams pripažįstamos teisės gyventi šalyje trukmės laipsniškumas, tarp teisės gyventi šalyje trumpiau kaip tris mėnesius, nustatytos jos 6 straipsnyje, ir nuolatinės teisės gyventi šalyje, numatytos jos 16 straipsnyje, numatant teisę gyventi šalyje ilgiau kaip tris mėnesius, kuri reglamentuota jo 7 straipsnio nuostatose.
- 42 Taigi pagal Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalį kiekvienam pagal darbo sutartį ar savarankiškai dirbančiam asmeniui užtikrinama, be kita ko, teisė ilgiau kaip tris mėnesius gyventi priimančiojoje valstybėje narėje.
- 43 Savo ruožtu tos pačios direktyvos 7 straipsnio 3 dalyje kiekvienam veiklos laikinai nevykdančiam Sąjungos piliečiui užtikrinamas darbuotojo statuso ir atitinkamai teisės gyventi priimančiojoje valstybėje narėje išsaugojimas, taip pat nustatant šio išsaugojimo sąlygų laipsniškumą, kuris, kaip generalinis advokatas pažymėjo savo išvados 33 punkte, priklauso, viena vertus, nuo veiklos nevykdymo priežasties, atsižvelgiant į tai, kad jis negali dirbti dėl ligos ar nelaimingo atsitikimo, yra bedarbis ne savo noru arba mokosi profesijos, ir, kita vertus, nuo pirminės jo veiklos vykdymo priimančiojoje valstybėje narėje trukmės, t. y. atsižvelgiant į tai, ar šis laikotarpis yra ilgesnis, ar trumpesnis nei vieni metai.

- 44 Taigi Sąjungos pilietis, kuris priimančiojoje valstybėje narėje vykde veiklą kaip pagal darbo sutartį arba savarankiškai dirbantis asmuo, išsaugo darbuotojo statusą neribotą laikotarpį, pirma, jeigu jis tapo laikinai nedarbingas dėl ligos ar nelaimingo atsitikimo, kaip nustatyta Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 3 dalies a punkte, antra, jeigu jis priimančiojoje valstybėje narėje vykde veiklą kaip pagal darbo sutartį arba savarankiškai dirbantis asmuo ilgiau kaip metus prieš tai, kai tapo bedarbis ne savo noru, kaip nustatyta tos pačios direktyvos 7 straipsnio 3 dalies b punkte (2017 m. gruodžio 20 d. Sprendimo *Gusa*, C-442/16, EU:C:2017:1004, 29–46 punktai), arba, trečia, jeigu jis mokėsi profesijos, kaip nustatyta šios direktyvos 7 straipsnio 3 dalies d punkte.
- 45 Kita vertus, Sąjungos pilietis, kuris priimančiojoje valstybėje narėje vykde veiklą kaip pagal darbo sutartį arba savarankiškai dirbantis asmuo trumpiau kaip vienus metus, išsaugoja darbuotojo statusą tik tokį laikotarpį, kokį nustato ši valstybė narė, tačiau jis negali būti trumpesnis kaip šeši mėnesiai.
- 46 Iš tiesų Sąjungos piliečio, kuris priimančiojoje valstybėje narėje vykde veiklą kaip pagal darbo sutartį arba savarankiškai dirbantis asmuo, darbuotojo statuso išsaugojimo laikotarpį ši valstybė narė gali apriboti, tačiau jis negali būti trumpesnis kaip šeši mėnesiai, kaip nustatyta Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 3 dalies c punkte, kai šis pilietis, neišdirbęs vienu metų, tampa bedarbis dėl nuo jo nepriklausančių priežasčių.
- 47 Taip yra šioje nuostatoje numatytu pirmu atveju, kai pagal darbo sutartį dirbusio asmens veikla nutraukiama pasibaigus terminuotai darbo sutarčiai, kurios terminas trumpesnis kaip vieni metai.
- 48 Remiantis šioje nuostatoje nurodytu antru atveju, tokia išvada turi būti daroma visuomet, kai darbuotojas dėl nuo jo nepriklausančių priežasčių buvo priverstas nutraukti savo veiklą priimančiojoje valstybėje narėje nesibaigus vieniems metams, nepriklausomai nuo vykdytos veiklos pobūdžio ir sudarytos darbo sutarties rūšies, t. y. neatsižvelgiant į tai, ar jis vykde veiklą kaip pagal darbo sutartį, ar savarankiškai dirbantis asmuo, ir į tai, ar jis buvo sudaręs terminuotą sutartį, kurios terminas yra ilgesnis kaip vieni metai, neterminuotą sutartį ar bet kokios kitos rūšies sutartį.
- 49 Šis aiškinimas atitinka pagrindinį Direktyvos 2004/38 tikslą, t. y. kaip priminta šio sprendimo 23 punkte, sustiprinti visų Sąjungos piliečių laisvo judėjimo ir gyvenimo šalyje teisę, taip pat jos 7 straipsnio 3 dalyje konkrečiai nurodytą tikslą apsaugoti asmenų, nutraukusių profesinę veiklą dėl darbo nebuvimo, kurią lėmė nuo jų nepriklausančios aplinkybės, teisę gyventi šalyje dėl išsaugomo darbuotojo statuso (šiuo klausimu žr. 2015 m. rugsėjo 15 d. Sprendimo *Alimanovic*, C-67/14, EU:C:2015:597, 60 punktą; 2016 m. vasario 25 d. Sprendimo *García-Nieto ir kt.*, C-299/14, EU:C:2016:114, 47 punktą ir 2017 m. gruodžio 20 d. Sprendimo *Gusa*, C-442/16, EU:C:2017:1004, 42 punktą).
- 50 Be to, negalima daryti išvados, kad toks išaiškinimas gali trukdyti siekti vieno iš kitų Direktyvos 2004/38 tikslų, t. y. tikslo užtikrinti tinkamą pusiausvyrą tarp, viena vertus, laisvo darbuotojų judėjimo apsaugos ir, kita vertus, užtikrinimo, kad priimančiosios valstybės narės socialinės apsaugos sistemoms netektų pernelyg didelė našta.
- 51 Žinoma, Direktyvos 2004/38 10 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad šia direktyva siekiama, jog savo teise gyventi šalyje besinaudojantys asmenys netaptų pernelyg didele našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai per pradinį gyvenimo joje laikotarpį.
- 52 Vis dėlto šiuo klausimu reikia pažymėti, kad darbuotojo statuso išsaugojimas pagal Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 3 dalies c punktą suponuoja, kad, kaip priminta šio sprendimo 24–29 punktuose, pirma, iki nedarbo ne savo noru laikotarpio atitinkamas pilietis iš tikrųjų turėjo darbuotojo statusą, kaip jis suprantamas pagal tą direktyvą, ir, antra, jis kompetentingoje užimtumo tarnyboje buvo užregistruotas kaip darbo ieškantis asmuo. Be to, atitinkama valstybė narė gali nuspręsti, kad nedarbo ne savo noru laikotarpiu šis statusas gali būti išsaugotas ne ilgiau kaip šešis mėnesius.

- 53 Galiausiai, išnagrinėjus Direktyvos 2004/38 parengiamuosius dokumentus, būtent iš dalies pakeistą Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje pasiūlymą (COM(2003) 199 *final*), taip pat 2003 m. gruodžio 5 d. Tarybos bendrą poziciją (EB) Nr. 6/2004 (OL C 54 E, 2004 p. 12), galima daryti išvadą, kad, kaip generalinis advokatas pažymėjo savo išvados 51 ir 52 punktuose, Sąjungos teisės aktų leidėjas norėjo išplėsti darbuotojo statuso išsaugojimo, prireikus apriboto iki šešių mėnesių, atvejus taip, kad jie apimtų ir asmenis, kurie tapo bedarbiai ne savo noru po to, kai išdirbo mažiau nei vienus metus ne pagal terminuotą darbo sutartį.
- 54 Vadinasi, Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalis ir 3 dalies c punktas turi būti aiškinami taip, kad Sąjungos pilietis, kurio padėtis tokia, kaip ieškovo pagrindinėje byloje, kuris valstybėje narėje įgijo darbuotojo statusą, kaip jis suprantamas pagal šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalies a punktą, dėl veiklos, kurią joje vykdė dvi savaites prieš tapdamas bedarbis ne savo noru, išsaugoja darbuotojo statusą ne mažiau kaip šešis mėnesius, jeigu kompetentingoje užimtumo tarnyboje jis užregistruotas kaip darbo ieškantis asmuo.
- 55 Be to, reikia priminti, kad, remiantis Direktyvos 2004/38 20 konstatuojamąja dalimi ir 24 straipsnio 1 dalimi, bet kuris Sąjungos pilietis, pagal šią direktyvą gyvenantis priimančiosios valstybės narės teritorijoje, įskaitant tuos, kurie išsaugoja pagal darbo sutartį ar savarankiškai dirbančio darbuotojo statusą pagal tos pačios direktyvos 7 straipsnio 3 dalies c punktą, turi būti vertinamas taip pat kaip ir šios valstybės narės piliečiai SESV taikymo srityje, jei šioje Sutartyje ar antrinėje teisėje nėra aiškiai numatytų specialiųjų nuostatų.
- 56 Vadinasi, kaip generalinis advokatas nurodė savo išvados 55 punkte, jei pagal nacionalinę teisę asmenims, kurie tik trumpai vykdė veiklą kaip pagal darbo sutartį ar savarankiškai dirbantys asmenys, nesuteikiama teisė į socialinę paramą, ji nesuteikiama ir iš kitų valstybių narių atvykusiems darbuotojams, pasinaudojusiems laisvo judėjimo teise.
- 57 Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kuris vienintelis turi jurisdikciją aiškinti ir taikyti nacionalinę teisę, turi nustatyti, ar pagal šią teisę ir laikantis vienodo požiūrio principo ieškovas pagrindinėje byloje turi teisę gauti socialinės apsaugos išmokas arba socialinės paramos išmokas, kurių jis reikalauja pagrindinėje byloje.
- 58 Remiantis tuo, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalies a punktas ir 3 dalies c punktas turi būti aiškinami taip, kad laisvo judėjimo teise pasinaudojęs valstybės narės pilietis, kuris kitoje valstybėje narėje įgijo darbuotojo statusą, kaip jis suprantamas pagal šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalies a punktą, dėl veiklos, kurią joje vykdė dvi savaites ne pagal terminuotą darbo sutartį prieš tapdamas bedarbis ne savo noru, išsaugoja darbuotojo statusą papildomą ne mažiau kaip šešių mėnesių laikotarpį, kaip tai suprantama pagal šias nuostatas, jeigu kompetentingoje užimtumo tarnyboje jis užregistruotas kaip darbo ieškantis asmuo. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti, ar laikantis vienodo požiūrio principo, užtikrinamo pagal Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 1 dalį, šis pilietis atitinkamai turi teisę gauti socialinės paramos išmokas arba tam tikrais atvejais – socialinės apsaugos išmokas taip, tarsi jis būtų priimančiosios valstybės narės pilietis.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 59 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB, 7 straipsnio 1 dalies a punktas ir 3 dalies c punktas turi būti aiškinami taip, kad laisvo judėjimo teise pasinaudojęs valstybės narės pilietis, kuris kitoje valstybėje narėje įgijo darbuotojo statusą, kaip jis suprantamas pagal šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalies a punktą, dėl veiklos, kurią joje vykdė dvi savaites ne pagal terminuotą darbo sutartį prieš tapdamas bedarbis ne savo noru, išsaugoja darbuotojo statusą papildomą ne mažiau kaip šešių mėnesių laikotarpį, kaip tai suprantama pagal šias nuostatas, jeigu kompetentingoje įdarbinimo tarnyboje jis užregistruotas kaip darbo ieškantis asmuo.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti, ar laikantis vienodo požiūrio principo, užtikrinamo pagal Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 1 dalį, šis pilietis atitinkamai turi teisę gauti socialinės paramos išmokas arba tam tikrais atvejais – socialinės apsaugos išmokas taip, tarsi jis būtų priimančiosios valstybės narės pilietis.

Parašai.